

הפורחת בכל יום..

הניוז היומי של דרשו.

Dirshu
דרשו ד' ועוזו
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

יום ראשון ב' בחשוון תשע"ח | דף היומי בבלי: סנהדרין צח.
דף היומי בהלכה: מתחילת סימן רס"ד עד סעיף ג'. | לוח יומי מקוצר: עמוד 76 סימן רס"ד.
מוסר: פרק י"א 'והנה מעולם' עד 'והבי נמי בענינינו'.
קנין חכמה הלימוד השבועי: 'ועתה יש לי לכתוב' עד סוף שער התורה.

ענייני דיומא

השמות השונים לחודש חשוון וטעמיהם

מכמה טעמים: א. לשון מרירות, מפני שבחדש זה אין שום יום טוב ואין בו שמחה, אבל היו בו כמה צרות רעות ומרות לישראל. בט"ו לחדש חשוון קָדָה ירבעם בן נבט חג מלבו, והגדיל חרון אף ה' על ישראל; ובששי או בשביעי בו, שחטו את בני צדקיהו מלך יהודה לעיניו, ועיורו את עיניו, ואסרוהו והגלוהו לבבל. וכן בחודש זה החל המבול. ב. 'מר' הוא כינוי לטיפת מים, ונקרא מרחשוון על שם המים, דהיינו הגשם שהעולם צמא אליו ומצפה אליו בחודש זה. ג. ויש אומרים, ש'מרחשוון' הוא תרגום של 'החודש השמיני'.

[ספר התודעה פרק י, ע"פ חז"ל וראשונים]

חשוון - הוא החודש השני בשנה, והשמיני למנין החדשים שמתחיל מניסן. חודש זה נקרא בשם 'בול', כמו שנאמר בספר מלכים: "בַּיָּרַח בּוֹל, הוּא הַחֹדֶשׁ הַשְּׁמִינִי". ונקרא 'בול' לפי שבחדש זה העשב 'בָּלָה' בשדה, ו'בוללים' לבהמה מהבית, כלומר: מערבבים לה מרעה מהמספוא שבבית. ויש אומרים שהוא מלשון 'בול' שבחדש זה מתחילה החרישה והזריעה. ויש אומרים מלשון 'מבול', שבחדש הזה יורדים בדרך כלל גשמים רבים. ובמדרש אמרו, שמפני שבחדש זה התחיל המבול, נגזר עליו שיהא בו מטר וגשם למכביר.

ואף על פי שכך נקרא חודש זה במקרא, נתקבל השם 'חשוון' שעלה עם הגולים מבבל, כפי שאמרו חז"ל ששמות החודשים עלו מבבל. ונקרא גם 'מרחשוון',

הדף היומי בהלכה

גזירת חכמים שלא להדליק נרות שבת בשמנים ובפתילות מסוימים

שיצאו מהמקום בו הם דולקים. ובמקרה שהחשש הוא שמא יעברו על איסור מבעיר, אף בדיעבד אסור להשתמש בנרות אלו בשבת; ואף במקרה שאין לו נרות אחרים לשבת, אסור להדליקם. [שו"ע רסד, א, משנ"ב א, ג (ו"ז), וביה"ל ד"ה והשלחת, וד"ה אסור; ביאורים ומוספים דרשו, 6]

חכמינו ז"ל גזרו שלא להדליק נרות שבת בשמנים ובפתילות מסוימים, מסיבות שונות: 1. משום שאינם דולקים כראוי, וקיים חשש שיעברו בשבת על איסור 'מבעיר' כדי לשפר את האור. 2. משום שקיים חשש שיקחו חלק מהשמן מתוך הבזיך ויעברו על איסור 'מכבה'. 3. משום שעלולים לגרום לדליקה, ומתוך שאדם בהול על ממונו, יבוא לכבותה באיסור. 4. משום שריחם רע, ועשויים לגרום לכך

הדף היומי בהלכה

מי שהדליק נר כשר ונר פסול האם רשאי להשתמש באור הנר הפסול?

שהאור אינו הכרחי עבורו, כגון שכיבה במטה - מותר אף כשלא הדליקו כלל נר כשר. ויש אומרים שאם הם מונחים בחדר אחד, מותר להשתמש באור רק לצורך שבת; ואם הם מונחים בחדרים נפרדים - אסור להשתמש בנר הפסול כי אם שימוש שהאור אינו הכרחי עבורו. [שו"ע רסד, א, משנ"ב ה-ח, וביה"ל ד"ה יש; ביאורים ומוספים דרשו, 1 ו-3]

נר שאסור להשתמש באורו בשבת מחשש שיעברו על איסור 'מבעיר' (ראה לעיל), שעברו והדליקוהו יחד עם נר כשר - יש אומרים שאם שני הנרות מונחים בחדר אחד, מותר להשתמש באור, כיון שיש שם נר כשר; ואף אם הם מונחים בחדרים נפרדים, ניתן להקל לצורך שבת ולהשתמש בנר הפסול, כיון שעצם קיומו של נר כשר בבית מזכיר שלא לעבור על איסור מבעיר. ושימוש

תערוכת של פתילה כשרה ופסולה האם ניתן להדליקה לשבת?

אם הכוונה בכריכתן יחד היא רק לחזק את הפתילה הכשרה שלא תפול לתוך השמן, וכדומה, אזי אם הפתילה הכשרה מהווה רוב בתערוכת – מותר להדליקה לשבת. [שו"ע רסד, ב, משנ"ב ט, וביה"ל ד"ה ואם; וראה ביאורים ומוספים דרשו, 8]

פתילה הפסולה להדלקה לשבת משום שאינה זולקת כראוי (ראה לעיל), אשר כרכו אותה עם פתילה כשרה, ויצרו מהן פתילה אחת – אם הכוונה בכריכתן יחד היא שהפתילה תהיה עבה, אסור להדליקה לשבת אף אם הפתילה הכשרה מהווה רוב בתערוכת, מחשש שמא ידליק בפתילה הפסולה בפני עצמה; אבל

התגלגלות תורה שבעל פה עד לכתיבת המשנה

וכך נהגו עד שהגיע דורו של רבי יהודה הנשיא. ובימי, ראה רבי יהודה שהתלמידים מתמעטים והולכים, והצרות מתחדשות ובאות, ומלכות רומי פושטת בעולם ומתגברת, וישראל מתגלגלים לארצות רחוקות ומשתעבדים שם לאומות העולם, וחשש שתשתכח התורה מישראל, ולפיכך חיבר את ששת סדרי המשנה, כדי שתהיה התורה שבעל פה מסורה ביד כל אחד ואחד, וילמדו ולא ישכחו. וכל ימיו ישבו הוא ובית דינו ולמדו את המשנה ברבים. [ארחות צדיקים, שער התורה]

משה רבנו ע"ה כתב לפני מותו את כל התורה בכתב ידו, ונתן ספר תורה לכל שבט ושבת, וספר נוסף הניח בארון הברית. ופירוש התורה, דהיינו התורה שבעל פה, מסר בעל פה ליהושע ולזקנים ולכל ישראל, וכך נמסרה תורה שבעל פה מדור לדור. וכל אחד היה כותב לעצמו זכרון השמועות ששמע מרבותיו, והיה מלמד את תלמידיו בעל פה, וכן כל אחד ואחד כתב לעצמו מביאורי התורה ומהלכותיה כפי מה ששמע, ואת דרשות פסוקי התורה שהתחדשו בכל דור ודור והסכים להם בית דין הגדול שבירושלים.

"עם תחילת זמן החורף, זה הזמן שבו אנחנו צריכים להגביר את טיפול המשך בגלל המשבר של 'אחרי החגים'"

הרב אהרן ידלר, מפעילי 'אחינו', מספר על עבודת הקודש שעושים הפעילים המסורים בתחילת זמן החורף.

יעקב א. לוסטיגמן

מעט. ההתלהבות של ההתחלה כבר מתפוגגת, הם כבר בחורי ישיבה 'ותיקים', ומצד שני אין את השיחות של 'אלול' ואת ההכנה לימים הנוראים. בנוסף, הם מבינים ומפנימים שעכשיו מדובר ב'זמן' ארוך של חמישה חודשים בהם הם ילמדו בישיבה, כמעט בלי חופשות ובלי מועדים מיוחדים. "בדרך כלל התקופה הזאת קצת יותר קשה, ולכן אנחנו נערכים בהתאם, בכוחות מתוגברים, מצמידים אברך לכל בחור שמתקשה מעט, משקיעים הרבה מאוד בשיחות ובביקורים אישיים אצל הבחורים המיוחדים האלו שהחליטו בעצמם להצטרף ללומדי התורה ולהפוך לחלק בלתי נפרד מעולם הישיבות. אנחנו עושים הכל כדי להקל עליהם, ומדובר במאות בחורים שנכנסו דרכנו ללימוד בעשרות ישיבות הפזורות בכל רחבי הארץ. "אני באופן אישי מופקד על טיפול המשך בכ-45 בחורים הלומדים בישיבות באזור השרון, במקומות כמו נתניה, אור יהודה, חדרה ועוד. בחסדי שמים ראינו הצלחות רבות בשנים קודמות, ואנו סמוכים ובטוחים שבעז"ה גם השנה נזכה להצלחה גדולה, כי הבחורים האלו באמת ובתמים החליטו לנטוש מאחוריהם את חיי ההבל, וכל רצונם וחשקם זה להצליח בלימוד התורה הקדושה, וכבר הבטיחו לנו חז"ל "הבא לטהר מסייעין אותו".

היום מתחילים רבבות בחורי הישיבות הקדושות את זמן החורף תשע"ח, וביניהם גם מאות בחורים צעירים שהישיבה אינה בהכרח המקום אותו הם חשבו לטבעי עבורם, עד שנתקלו בפעילי 'אחינו' שרוממו את רוחם והחדירו בהם שאיפות להצליח ולגדול בלימוד התורה.

הרב אהרן ידלר, מפעילי 'אחינו', מספר על האתגר המיוחד עמו מתמודדים פעילי הארגון, וכמובן גם החניכים שלהם, עם תחילתו של זמן החורף. "ברמה מסוימת, זמן 'אלול' הוא זמן קל יחסית", אומר הרב ידלר. "נכון שמדובר בטבילת האש הראשונה למאות הבחורים שהצטרפו זה עתה לעולם הישיבות, לאחר שהתלבטו ממושכות בין כניסה לישיבה לבין המשך לימודים במסגרת הממלכתית, בתיכון ולאחר מכן באוניברסיטה.

"אבל מטבע הדברים, ב'אלול' יש התחלה חדשה, וגם מדובר בימים גדולים, בהכנה לחגי תשרי על כל המשתמע מכך, כמו גם הידיעה שמדובר בארבעה עד חמישה שבועות של לימודים שלאחריהם הבחורים הולכים הביתה לחופשת 'בין הזמנים'.

"דווקא בתחילת זמן החורף האתגר שלנו גדול יותר, כי הקושי שלהם מתגבר

כיצד הצליח הפרופסור ליישב קושיה ברמב"ם אשר מרן הגרא"מ שך בגאונותו העצומה - לא הצליח ליישבה?

מרן הגרא"מ שך זיע"א מתאר את שיחתו עם מנהל המחלקה בביה"ח ובכך יישב קושיה עצומה

‘וְהָאֵמֶן בְּהַ’ וַיְהִי שְׂבָה לּוֹ צְדָקָה’ (בראשית ט"ו, ה')

פעם בעת רצון, אמר רבנו (הגרא"מ שך זצ"ל) בבדיחות הדעת: "אומרים שהפרופסורים חכמים. אני, איני יודע... הכרתי חכמים מחוכמים: הגאון רבי איצלה פוניבז'ר, הגאון רבי חיים עוזר, ה'חפץ חיים', 'הסבא מסלבודקה', הרב מבריסק, ה'חזון איש'... כל ימי גדלתי בין החכמים, ולא היה לי שיג ושיח עם פרופסורים... מה שכן, יכול אני להעיד בעצמי כי פעם שוחחתי עם פרופסור, והאיר עיני. כלאחר יד הוא תירץ לי קושיה על הרמב"ם, קושיה עצומה שהתחבטתי בה ששים שנה! הלא דבר הוא!"

כמובן, דבריו של רבנו עוררו ענין בקרב השומעים. איזו היא הקושיה החזקה, אשר רבנו התחבט בה ששים שנה? מי הוא הפרופסור שעלה בידו ליישבה כלאחר יד? וכיצד יתכן שפרופסור יצליח ליישב קושיה אשר רבנו בגאונותו העצומה לא הצליח ליישבה?

רבנו לא הותיר את דבריו סתומים והוא מיהר להסביר את כוונתו: "ששים שנה התחבטתי בקושיה אודות העמוד הראשון בספר הרמב"ם, מיד בתחילת הלכות יסודי התורה. שכן הנה, הרמב"ם פותח את ספרו במילים: 'יסוד היסודות ועמוד החכמות לידע שיש בורא לעולם. וידעת דבר זה מצות עשה, שנאמר: אנכי ה' אלקיך'."

"ולכאורה" - הטעים רבנו - "זה מכבר התפלאתי: הלא הרמב"ם צודק כל-כך! הידיעה שיש בורא לעולם הינה לא רק 'יסוד היסודות', אלא גם 'עמוד החכמות', שהרי העולם מעיד על בוראו, וככל שהאדם חכם יותר, כך הוא מכיר יותר בפלאי הבריאה, וממילא מכיר יותר את בוראה! רק שוטה יוכל לכפור, בבחינת 'איש בער לא ידע, וכסיל לא יבין את זאת! אלא שדוקא משום כך, תהיתי, מדוע צייתה התורה על האמונה ב'מצות עשה'? הרי רק שוטה מסוגל לכפור, ואילו השוטה - בלאו הכי פטור מן המצוות, כלפי מי אפוא אמורים הדברים?"

"ברם, לפני זמן מה, פגשתי בפרופסור, אשר יישב את קושייתי כלאחר יד. היה זה כאשר נסעתי לבקר את אחד ממחזיקי תורה שלקה בליבו והיה מאושפז בבית החולים, כאשר במסגרת ביקורי שוחחתי עם הפרופסור מנהל המחלקה אודות מצבו של החולה. בסיומה של השיחה, פניתי אל הפרופסור הנכבד, ואמרתי לו 'מקנא אני בכבודו!'"

"לקנאה מה זו עושה? - חקר הפרופסור, ואני מיהרתי להסביר: 'אנו הלא

מודים לבורא יתברך אשר יצר את האדם בחכמה וברא בו נקבים נקבים, חלולים חלולים, איברים כה מורכבים ומופלאים. אנו, האנשים הפשוטים, רואים רק לעיניים. אנו יכולים להבחין רק בחיצוניות הגוף. אבל כבודו - הלא חודר באיזמלו אל הגוף פנימה, ורואה בכל יום ויום מה גדלו מעשי ה', פלאי חכמתו יתברך! אין ספק בכך שהרי זה שיעור נפלא באמונה, לו זוכה כבודו דבר יום ביומו!"

"הפרופסור הקשיב לדברי, אולם ניכר היה כי הוא אינו מבין על מה אני שח. 'הלב הוא בסך הכל משאבה משוכללת' - הכריז הלה, בעודו מתעלם לחלוטין ממראה כבוד ה' שניכר וזועק מתוך אותה 'משאבה משוכללת', כלשונו."

"אולם אני לא הרפיתי, 'בדיוק לזה התכוונתי! ראה איזו משאבה משוכללת, איך בנוי הלב בדיוק כה רב, איך הוא ממודר למדורים, עם יציאות ופתחים, ממש מעורר התפעלות עד אין סוף!' - אמרתי לפרופסור, שעדיין לא הבין מה אני רוצה מחייו 'עדיין אינני מבין!' הוא אמר, 'הלב הוא בסך הכל משאבה משוכללת!' - חזר והצהיר."

"הוא בשלו - ואני בשלי, והפעם החלטתי לגעת ישירות בנקודה 'לבטח תבין, כי מישהו בודאי ברא את המשאבה המשוכללת הזו! מישהו תכנן אותה, יצר אותה, והוא גם מתפעל אותה ברציפות!' - אמרתי, אולם נראה היה כאילו הדברים לא הגיעו לאזניו של הפרופסור, שכן הלה, רק חזר שוב על אותם דברים שאמר ושנה: 'הלב הוא בסך הכל משאבה משוכללת!' - שב הלה והכריז בשלישית: "הנה" - סיים רבנו - "כלאחר יד יישב הפרופסור את קושייתי על דברי הרמב"ם. באותו מעמד נוכחתי לדעת, כי יכול אדם להיות חכם מחוכם, ואפילו פרופסור, ועל אף זאת, להתעלם מהאמונה הברורה והפשוטה כל-כך! יכול אדם ללמוד בתיכון ובאוניברסיטה, לעסוק מדי יום ביומו בפלאי הבריאה, לדעת בבירור כמה קצרה יד האדם, לראות לנגד עיניו את יום המיתה תמיד, ובכל זאת - להתעלם מקיומו של הבורא ולחזור שוב ושוב כשוטה שבעולם: 'הלב הוא בסך הכל משאבה משוכללת!..."

"לפיכך, עבור פרופסור זה ושכמותו, היתה מצות עשה אשר תחייב את האדם להאמין, מבלי לדחות את ההבנה הפשוטה והמתבקשת כל-כך מאליה! מעתה, דברי הרמב"ם מתורצים ומיושבים הפלא ופלא!" - סיים רבנו...

(קטעים מתוך אורחות החיים)